"Жасыл" облигациялар мен "жасыл" кредиттер арқылы қаржыландыруға жататын "жасыл" жобалардың сыныптамасын (таксономиясын) бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 31 желтоқсандағы № 996 қаулысы.

Қазақстан Республикасының Экология кодексі 130-бабының 3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

Ескерту. Кіріспе жаңа редакцияда - ҚР Үкіметінің 08.04.2025 № 215 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

1. Қоса беріліп отырған "жасыл" облигациялар мен "жасыл" кредиттер арқылы қаржыландыруға жататын "жасыл" жобалардың сыныптамасы (таксономиясы) бекітілсін.

2. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі *А. Мамин*

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2021 жылғы 31 желтоқсандағы
№ 996 қаулысымен
бекітілген

"Жасыл" облигациялар мен "жасыл" кредиттер арқылы қаржыландыруға жататын "жасыл" жобалардың сыныптамасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы "жасыл" облигациялар және "жасыл" кредиттер арқылы қаржыландыруға жататын "жасыл" жобалардың сыныптамасы (таксономия) (бұдан әрі – таксономия) Қазақстан Республикасының Экология кодексі (бұдан әрі – Кодекс) 130-бабының 3-тармағына сәйкес әзірленді және "жасыл" облигациялар мен "жасыл" кредиттер арқылы қаржыландырылатын және қазіргі табиғи ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыруға , қоршаған ортаға келеңсіз әсер деңгейін төмендетуге, энергия тиімділігін, энергия үнемдеуді арттыруға, климаттың өзгеру салдарын жұмсартуға және климаттың өзгеруіне бейімделуге бағытталған, осы таксономияға қосымшада келтірілген "жасыл" жобалар санаттарын (сандық және сапалық шекті мәндерді қоса алғанда) сыныптау жүйесін білдіреді.

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Үкіметінің 27.03.2024 № 232 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

2. Таксономия мынадай бөлімдерді қамтиды:

1) таксономияның негізгі санаттарын көздейтін 1-деңгей;

2) негізгі санаттар шеңберінде "жасыл" жобалар секторын көздейтін 2-деңгей;

3) секторлар шеңберінде "жасыл" жобалардың кіші секторын көздейтін 3-деңгей;

4) экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуішінің (бұдан әрі – ЭҚЖЖ) коды: тіркеу кезінде заңды тұлғалар, филиалдар мен өкілдіктер (шаруашылық жүргізуші субъектілер) мәлімдеген экономикалық қызмет түрі;

5) таксономия санатына жататын жобалар мен технологиялардың мысалдары;

6) шекті мән (шекті өлшемшарт, шек) – жобаларды "жасыл" ретінде сыныптау үшін қол жеткізу қажет экономикалық қызмет түрлерінің, активтер мен жобалардың сандық және сапалық өлшемшарттарының шекті мәндері. Шекті өлшемшарт сертификаттау/таңбалау (таксономияда көрсетілген стандарттардың талаптарына сәйкестікті растау не жекелеген кіші секторларға қатысты таңбаланымдардың болуы) талабында көрсетілуі мүмкін.

3. Таксономия мынадай санаттарды қамтиды:

1) жаңартылатын энергия (жел, күн, геотермальды, гидро-, биоэнергия, жаңартылатын энергия көздеріне арналған жеткізілімдер тізбегі және қосалқы инфрақұрылым, сутегі өндірісі);

2) энергия тиімділігі (жұмыс істеп тұрған және салынып жатқан өнеркәсіп объектілерінде және агроөнеркәсіптік секторда энергия тиімділігін арттыру, бюджеттік және коммуналдық секторда энергия тиімділігін арттыру, энергиялық тиімді ғимараттар, құрылыстар мен құрылысжайлар);

3) "жасыл" ғимараттар ("жасыл" ғимараттар, ілеспе жүйелер және құрылыс материалдары, "жасыл" инфрақұрылым);

4) ластанудың алдын алу және бақылау (ауа, топырақ сапасы);

5) суды, қалдықтарды орнықты пайдалану (суды орнықты пайдалану және суды үнемдеу, қалдықтар мен сарқынды сулар, ресурстарды сақтау және қалпына келтіру);

6) орнықты ауыл шаруашылығы, жер пайдалану, орман шаруашылығы, биоәртүрлілікті сақтау және экологиялық туризм (орнықты ауыл шаруашылығы, ормандарды орнықты басқару және биоәртүрлілік пен экожүйелерді сақтау, орнықты туризм);

7) таза көлік (төмен көмірсутекті көлік құралдары, төмен көміртекті жүк тасымалдары, таза көлік инфрақұрылымы, таза көліктік ақпараттық және коммуникациялық технологиялар);

8) өтпелі энергетика (газ тәріздес қазбалы отыннан электр және жылу энергиясын өндіру, отынды алмастыру, атом энергетикасына арналған жабдықтарды өндіру, атом электр станцияларын салу және пайдалану).

Ескерту. 3-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Үкіметінің 27.03.2024 № 232 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

4. ЭҚЖЖ сәйкес кодтар қызметі экономикалық қызметті сыныптауды есепке алуды көздейтін тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді өндірушілердің және ұйымдардың таксономияны пайдалануын оңайлату мақсатында, оның ішінде компаниялардың экономикалық қызметтен түсетін айналымның таксономияға сәйкес келетін үлесі туралы ақпаратты ерікті түрде ашуы мақсатында келтірілген. Бұл ретте келтірілетін ЭҚЖЖ кодтары жобаларды "жасыл" жобалар санатына жатқызудың дербес өлшемшарты болып табылмайды.

"Жасыл" облигациялар және
"жасыл" кредиттер арқылы
қаржыландыруға жататын
"жасыл" жобалардың
сыныптамасына
(таксономиясына)
қосымша

"Жасыл" облигациялар және "жасыл" кредиттер арқылы қаржыландыруға жататын "жасыл" жобалардың сыныптамасы (таксономия) жүйесі

Ескерту. Қосымша жаңа редакцияда - ҚР Үкіметінің 27.03.2024 № 232 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен; өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 08.04.2025 № 215 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

1-деңгей: Санат	2-деңгей: Сектор	3-деңгей: Кіші сектор	ЭҚЖС коды*	Мысалдар	Шек
1	2	3	4	5	6
	1.1 Жел	1.1.1 Энергетикалық объектілер	35.11.4	жел генераторлары, жел сорғылары, жел турбиналары	шектеу жоқ
		1.2.1 Электр энергиясын өндіру		орталықтандырылған және орталықтандырылмаған күн электр станциялары, оның ішінде шоғырландырылған күн электр	

		объектілері (PV & CSP)	35.11.5	станциялары (CSP), күн фотоэлектрлік (PV) энергиясы, орталықтандырылмаған күн фотоэлектрлік станциясы	шектеу жоқ
	1.2 Күн	1.2.2 Бөлінген шағын күн жүйелері	35.11.5	үйге арналған шағын портативті күн жүйелері, шағын желілер және шағын үй шаруашылықтарын қуаттауға арналған автономды жүйелердің басқа типтері	шектеу жоқ
		1.2.3 Күн жылу қондырғылары	35.11.5, 35.30	күннің жылу энергиясын қолдануға және өндіруге арналған құралдар, оның ішінде суды күннің қыздыруымен жылыту және барлық басқа секторларда күн энергиясын жылыту мақсатында қолдану	шектеу жоқ
	1 . 3 Геотермальды	1.3.1 Электр энергиясы мен жылу өндіру объектілері	28.92.1, 35.11.9	электр энергиясын өндіруге және барлық секторларда геотермальды энергияны жылыту мақсатында қолдануға арналған жабдық; үй-жайларды жылытуға және орталықтандырылған жылумен жабдықтауға	электр жылу сорғыларын пайдаланған жағдайда салқындатқыш агенттің жаһандық жылыну әлеуеті 700 мәнінен аспайды, басқа

				арналған геотермальды жылу сорғылары	жағдайларда – шектеу жоқ
	1.4 Гидро	1.4.1 Шағын гидроэлектр станциялары (10 МВт дейін)	35.11.2	жиынтық қуаты он мегаватқа дейінгі (қоса алғанда) бір су торабында орналасқан қондырғылары бар гидроэлектр станциялары	шектеу жоқ
		1.4.2 Орташа гидроэлектр станциялары (100 МВт дейін)	35.11.2	жалпы белгіленген қуаты 10-нан 100 мегаватқа (МВт) дейінгі гидроэлектр станциялары, сорғысы бар гидроэлектр станциясы	меншікті қуат (объектінің номиналды қуатының су қоймасы бетінің ауданына қатынасы) > 10 Вт/м2 немесе өмірлік цикл ішіндегі CO2 шығарындылары 100 g CO2 e / кВт сағ аспайды. Сондай-ақ жобаны іске асыруға жол берілетіндігі туралы экологиялық сараптаманың қорытындысы не міндетті түрде қоршаған ортаға әсерді бағалау (ҚОӘБ) жүргізудің қажеті жоқ екені туралы көзделген қызметтің әсерлері скринингінің қорытындысы не жобаны іске асыруға болатыны туралы ҚОӘБ қорытындысы талап етіледі
					электр жылу сорғылары

	1.5 Басқалары	1.5.1 Жылу энергиясын өндіретін басқа да объектілер	35.11.9, 35.30	топырақ, су және ауа температурасының градиенттерін қолданатын жылу сорғылары	пайдаланылған жағдайда салқындатқыш агенттің жаһандық жылыну әлеуеті 700 мәнінен аспайды, басқа жағдайларда – шектеу жоқ
		1.6.1 Биоэнергетикалық өнімдер объектілері	38.21.0, 72.11.0, 35.30	отын дайындауға арналған қондырғыларды, алдын ала өңдеуге арналған қондырғыларды және биоөңдеуге арналған қондырғыларды, газ тәрізді, сұйық және қатты (орман) биоотын өндіруге арналған қондырғыларды қоса алғанда, биоотын, биомасса, биогаз және басқа да биоэнергетикалық өнімдерді өндіруге арналған қондырғылар (	1) өмірлік цикл ішінде парниктік газдар шығарындыларының көмірдің базалық деңгейінен (яғни, көмірмен жұмыс істейтін электр генерациясы шығарындыларының немесе қазбалы отынның халықаралық деңгейде танылған компаратор (салыстырмалы бенчмарк) деңгейінен 70 % төмен; 2) биомасса экологиялық орнықты жолмен түзілген шикізаттан алынуға тиіс (сүрек тек сүрек қалдықтарынан тұрады; биоәртүрлілік деңгейі жоғары және (немесе) көміртегі қоры жоғары, топырақ сапасына және көміртегі қорларына әсер бағаланған, қалдықтардың ең төменгі үлесі

				анаэробты ашытуға арналған қондырғыларды қоса алғанда). Сарқынды суларды тазартқаннан кейін тұнбаларды өңдеуге арналған жабдық	жоғары (50 %-дан астам) және т.б.) жерлер есебінен алынған шикізат болмайды; 3) қондырғылар үшін – ірі отын жағатын ірі қондырғыларға арналған ЕҚТ (BREF**) анықтамалығының талаптарына сәйкестік, қалдықтарды басқару, материалдарды пайдалану, SO2, NOx және CO шығарындылары бойынша шектерді орындау бөлігінде қатты биомассаның және (немесе) шымтезектің жануына қолданылады
1 . Жаңартылатын энергия	1.6 Биоэнергия				1) өмірлік цикл ішінде парниктік газдар шығарындылары көмірдің базалық деңгейінен (яғни, көмірмен жұмыс істейтін электр генерациясы шығарындыларының немесе қазбалы отынның халықаралық деңгейде танылған компаратор (салыстырмалы бенчмарк) деңгейінен 70 % төмен;

		1.6.2 Жылу және электр энергиясы өндірісі	38.21.0, 35.30	жылу және электр өндірісі объектілері; жылыту жүйелері; биомассамен, биогазбен жұмыс істейтін электр станциялары; биомассамен жұмыс істейтін жылу электр орталықтары; биомассаға арналған жақсартылған пештер; ауыл шаруашылығы және орман қалдықтарын, сондай-ақ ауыл шаруашылығы дақылдарының қалдықтарын электрлендіру үшін пайдалану	2) биомасса экологиялық орнықты жолмен түзілген шикізаттан алынуға тиіс (сүрек тек сүрек қалдықтарынан тұрады; биоәртүрлілік деңгейі жоғары және (немесе) көміртегі қоры жоғары, топырақ сапасына және көміртегі қорларына әсер бағаланған, қалдықтардың ең төменгі үлесі жоғары (50 %-дан астам) және т.б.) жерлер есебінен алынған шикізат болмайды; 3) қондырғылар үшін – ірі отын жағатын ірі қондырғыларға арналған ЕҚТ (BREF**) анықтамалығының талаптарына сәйкестік, қалдықтарды басқару, материалдарды пайдалану, SO2, NOx және CO шығарындыларының бойынша шектерді орындау бөлігінде қатты биомассаның және (немесе) шымтезектің жануына қолданылады
				жел, су және геотермальды турбиналарды,	

		1.7.1 Жаңартылатын энергия көздеріне арналған жабдықтар өндірісі	28.11.2, 28.12.0, 28.13.1, 28.13.2, 28.14.0, 25, 27	фотоэлектрлік элементтер мен компоненттерді, күн коллекторларын (тәрелкелер немесе табақтар деп аталатын), науалар мен компоненттерді, геотермальды сорғыларды өндіру немесе құрастыру жөніндегі зауыттар. Жаңартылатын энергияны былайша қолдануға арналған өнімдер, негізгі компоненттер, жабдықтар мен автоматтандырылған техника өндірісі: геотермальды энергия, күн гидроэнергиясы, шоғырландырылған энергия (CSP), күннің фотоэлектрлік энергиясы (PV), жел энергиясы, "жасыл" сутегі	шектеу жоқ
	1.7 Жаңартылатын энергия көздеріне арналған жеткізілімдер тізбегі және			жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды масштабтауға арналған жаңа, кеңейтілген және жақсартылған тарату жүйелері (желілер, қосалқы станциялар), сақтау жүйелері (аккумуляторлық	

	қосалқы инфрақұрылым	1.7.2 Электр беру желілері және жаңартылатын энергия жүйелеріне арналған қолдаушы инфрақұрылым	26.11.0, 27.11.0, 27.12.0, 27.20.0, 33.14.1, 35.13.0, 42.22.0	, механикалық, гидроаккумуляциялық) және жаңа ақпараттық және коммуникациялық технологиялар (зияткерлік желі және шағын желі); бөлінген электр беру желілері; ірі және ұсақ сақтау орындары; зияткерлік электр желілері; жылу және электр есептегіштері мен датчиктері; инверторлар/ контроллерлер; трансформаторлар; кернеу реттегіштері; тарату құрылғылары; экологиялық таза технологияларды тасымалдауға арналған жолдар; "жасыл" сутекті сақтау жүйелері	шектеу жоқ
		1.7.3 Жаңартылатын энергияны сақтау жүйелері	27.20.0, 27.90.9	аккумуляторлар, конденсаторлар, сығылған ауаны сақтау орны және маховиктер; энергияны ірі ауқымда сақтау, сондай-ақ жоғарыда аталғандарға арналған өндірістік қуаттар	шектеу жоқ

	1.8 Сутегі өндірісі	1.8.1 "Жасыл" сутегі өндірісі	20.11.0, 25, 27, 28	жаңартылатын энергияны (" жасыл" сутегін) пайдалана отырып, сутегін өндіру жөніндегі қондырғылар	өмірлік цикл ішінде сутегі өндірісі кезінде С О 2 эквивалентінің ең аз тікелей шығарындылары сутегі тоннасына 3 тонна CO2e құрайды
		2.1.1 Парниктік газдар шығарындыларын азайтатын және (немесе) ОЭР тұтынуды		анағұрлым тиімді жабдықты орнату, процестер мен басқаруды өзгерту, жылу шығынын азайту және (немесе) қалдық жылу мен қысымды пайдалану есебінен өнеркәсіпте энергия тиімділігін арттыру; парниктік газдар шығарындыларын азайтатын және (немесе) ОЭР тұтынуды оңтайландыруды қамтамасыз ететін машиналарды, жабдықтарды, құрылғыларды орнату; энергетикалық аудит қорытындысына негізделген энергия тиімділігін арттыру жөніндегі шаралар; энергиялық тиімді қозғалтқыштар, компрессорларға, сорғыларға	энергия тұтынуды 10 %-ға және (немесе) парниктік газдар және (немесе) ОЭР тұтынуды оңтайландыруды қамтамасыз ететін шығарындыларды базалық деңгеймен салыстырғанда 20 %-ға азайту (жобаны іске асырғанға дейін) , көмірді отын ретінде пайдаланатын қондырғылар қосылмайды. Технологиялық процестерден шығатын жылу мен газдарды кәдеге жаратуға қатысты сорғылар мен

		оңтайландыруды қамтамасыз ететін технологиялық процестердің өзгеруін қоса алғанда, энергиялық тиімді жабдықтар мен технологияларды жетілдіру	16, 17, 22, 23, 25, 27, 28, 33, 35, 43.22.0, 46.61-46.64, 46.66, 46.69, 71, 77.39, 95.21, 95.22	және желдету жүйелеріне арналған реттелетін жиілікті жетектер (VFD drivers). Энергия тиімділігі жоғары қазандықтар. Өнеркәсіпте және коммуналдық жүйелерде шығатын жылу мен газдарды кәдеге жарату технологиясы процестері (кәдеге жарату қазандығы және т.б.). Ауыл шаруашылығы секторында энергиялық тиімді машиналар мен жабдықтарды орнату. Ықтимал жарамды жабдықтар тізімін ЕРДБ "Жасыл" экономиканы қаржыландыру тетігі (GEFF) аясындағы "жасыл" технологиялар селекторы онлайн-платформасында да табуға болады https://techselector.com/kazakhstan-en/	жабдықтардың (кәдеге жарату қазандығы және т.б.) энергия тиімділігінің сыныбы ең жоғары, сондай-ақ ЕҚТ сәйкес келеді, бұл ретте көмір негізіндегі генерациядан газдар мен жылуды кәдеге жаратуға болмайды, ал табиғи газдағы генерация жағдайында 8-санатта 8.1.1 " Газ тәріздес қазбалы отын электр және жылу энергиясын өндіру, газ, отынды ауыстыру" кіші секторы бойынша белгіленген өлшемшарттар сақталады
	2.1 Жұмыс істеп тұрған және салынып жатқан өнеркәсіп объектілерінде және агроөнеркәсіптік секторда энергия тиімділігін арттыру	2.1.2 Жылу электр орталығының		жылытуға қосымша электр қуатын өндіретін когенерациялық және аралас	базалық деңгеймен салыстырғанда энергияны тұтынуды 10 %-

		жабдықтарын орнату/ когенерациялық немесе тригенерациялық қондырғылар	35.11.1, 35.30.5	циклді қондырғыларды орнату және пайдалану; жылу электр орталықтары; аралас циклді электр станциялары	ға азайту және (немесе) парниктік газдар шығарындыларын 20 %-ға азайту (жобаны іске асырғанға дейін)
		2.1.3 Энергияны өндіру, беру және тарату жүйелеріндегі энергия тиімділігі	27.11.0, 35.12, 42.22	желінің тұрақтылығын/ сенімділігін арттыруды қоса алғанда, энергия тұтынуды және (немесе) техникалық шығындарды азайту үшін электр беру желілерін жаңғырту немесе жаңа қосалқы станциялар және (немесе) тарату жүйелерін салу; ақылды желілер; жоғары вольтты желілер	электр энергиясының шығындарын базалық деңгеймен салыстырғанда 10 %-ға азайту (жобаны іске асырғанға дейін)
		2.1.4. Орталықтан жылыту	25.21.0, 33.11.2	шағын (бөлінген) генерация станцияларын немесе басқа технологияларды пайдалана отырып, орталықтандырылған жылумен жабдықтау жүйелерін жаңғырту. Шағын (бөлінген) генерация станциясы	базалық деңгеймен салыстырғанда энергия тұтынуды кемінде 20 %-ға азайту (жобаны іске асырғанға дейін)
2. Энергия тиімділігі				неғұрлым тиімді жарықтандыруды немесе жабдықтарды орнату арқылы коммуналдық және	

		2.2.1 Энергия үнемдейтін жарықтандыру немесе жабдықтар	43.21.9	мемлекеттік қызметтер көрсетуде энергия тиімділігін арттыру; көшені жарықдиодты жарықтандыру жүйесі, коммерциялық, сауда, көтерме сауда, кеңсе ғимараттары мен басқа да өнеркәсіптік емес объектілерді жарықтандыруды жақсарту	энергия шығындарының 20 %-ға азаюы
	2.2 Бюджеттік және коммуналдық секторда энергия тиімділігін арттыру	2.2.2 Энергиялық тиімді өнімдер (түпкі пайдаланушы)	25.21, 25.29, 27.51, 27.90, 28.13, 28.14, 33.20, 46.43, 46.61, 46.62, 46.63, 46.64, 46.69, 47.54, 77.31, 77.32, 77.33, 77.34, 77.35, 77.39 (өндірушілер үшін), кез келген ЭҚЖС коды (заңды тұлғалардың сатып алушылары үшін), жеке тұлғалар үшін (ЭҚЖС кодтары қолданылмайды)	энергиялық тиімді машиналар мен жабдықтарды қоса алғанда, энергиялық тиімді өнімді өндіру немесе сатып алу және пайдалану; энергияны үнемдейтін тоңазытқыштар, кондиционерлер, кір жуғыш машиналар, жылытқыштар және басқа электр энергиясын тұтынатын құрылғылар (өнім таңбалауының жоғары сыныбына сәйкес). Ықтимал жарамды жабдықтар тізімін ЕРДБ "Жасыл" экономиканы қаржыландыру	өнім түрі үшін, оның ішінде ұлттық немесе мемлекетаралық стандарттарға сәйкес энергетикалық таңбалауға, сондай-ақ Energy Star тұтыну тауарларының энергия тиімділігін халықаралық рейтингтік бағалауға сәйкес энергия

				тетігі (GEFF) аясындағы "жасыл" технологиялар селекторы онлайн-платформасынан табуға болады https://techselector.com/kazakhstan-en/	тиімділігінің ең жоғары сыныбы
		2.2.3 Энергия үнемдеу жөніндегі көрсетілетін қызметтер	33.12, 33.14, 33.15, 33.16, 33.17, 33.19, 33.20, 35.12, 35.13, 35.30	энергия аудитін, энергиялық сервистік қызметтер көрсетуді, келісімшарт бойынша энергия тұтынуды басқаруды (энергия менеджменті) қоса алғанда, энергияны түпкі тұтынушыларға, оның ішінде өнеркәсіптік объектілерге, ғимараттар мен көлік жүйелеріне арналған энергия үнемдеу жөніндегі көрсетілетін қызметтер	Энергетикалық менеджмент жүйелері. Пайдалану жөніндегі талаптар мен нұсқаулық" ҚР СТ ISO 50001-2019 немесе халықаралық деңгейде танылған ұқсас стандарттарға сәйкес
		2.3.1 Ғимараттарды энергиялық тиімді салу	16.23, 23.11, 23.20, 23.31, 23.32, 23.43, 23.61, 25.11, 25.12, 25.21, 25.29, 25.93, 27.31, 27.32, 27.33, 27.40, 27.51, 28.11, 28.12, 28.13, 28.14, 33.20.0, 41.10.0, 41.20.1, 41.20.2, 41.20.3, 41.20.4, 43.22 43.29.8, 43.32, 46.43, 46.74, 47.54,	энергетика: ғимараттарда энергия тұтынуды азайтатын энергиялық тиімді сәулет жобаларын, аспаптар мен жабдықтарды, сондай-ақ құрылыс технологияларын пайдалану	"жасыл" құрылыс

	2.3 Энергиялық тиімді ғимараттар, құрылыстар мен құрылысжайлар	2.3.2 Қолданыстағы коммерциялық, қоғамдық, тұрғын және өнеркәсіптік ғимараттарда тиімділікті арттыру	16.23, 23.11, 23.20, 23.31, 23.32, 23.43, 23.61, 25.11, 25.12, 25.21, 25.29, 25.93, 27.31, 27.32, 27.33, 27.40, 27.51, 28.11, 28.12, 28.13, 28.14, 33.20.0, 36.00.0, 37.00, 41.10.0, 41.20.1, 41.20.2, 41.20.3, 41.20, 42.21, 42.91, 42.99, 43.22, 43.29.8, 43.32	энергетика: жарықтандыру, аспаптар мен жабдықтар, жылыту/ салқындату жүйелері, энергия тұтынуды азайтуға мүмкіндік беретін сәулеттік өзгерістер немесе құрылыстағы өзгерістер. су: суқұбыржолы арматурасы, жаңбыр суын рециркуляциялау/жинау жүйелері, су тұтынуды азайтуға мүмкіндік беретін ғимараттар құрылысындағы өзгерістер	саласындағы мынадай рейтингтік бағалаудың болуы: LEED, EDGE, BREEAM, DGNB, OMIR және (немесе) энергия тиімділігі таңбалауы (энергия тиімділігінің сыныбы жоғары)
				энергетика: тиімділігі жоғары сәулет жобаларын, энергия тиімді аспаптар мен жабдықтарды, сондай-ақ қолданыстағы стандарттардан асып, энергия тиімділігінің жоғары сертификаттарына немесе рейтингтеріне сәйкес келе отырып, ғимараттың энергия тұтынуын төмендететін құрылыс	"жасыл" құрылыс саласындағы мынадай

	3.1 "Жасыл" ғимараттар	3.1.1 Жаңа "жасыл" ғимараттар (коммерциялық, қоғамдық, өнеркәсіптік және тұрғын) салу	16.23, 23.11, 23.20, 23.31, 23.32, 23.43, 23.61, 25.11, 25.12, 25.21, 25.29, 25.93, 27.31, 27.32, 27.33, 27.40, 27.51, 28.11, 28.12, 28.13, 28.14, 33.20.0, 36.00.0, 41.10.0, 41.20, 42.21, 42.91, 42.99, 43.22, 43.29.8, 43.31, 43.32, 43.34, 43.39, 43.91, 43.99	әдістерін пайдалану. су: су үнемдеу құрылғылары мен жабдықтарын, сондай-ақ қолданыстағы стандарттардан асып, суды үнемдеу сертификаттары мен рейтингтеріне сәйкес келе отырып, ғимараттарда су тұтынуды төмендететін құрылыс әдістерін пайдалану. материалдар: болат немесе цемент өндірісі үшін көп энергияны қажет ететін компоненттердің немесе қайта пайдаланылатын/қайта өңделген материалдарды пайдаланатын компоненттердің санын азайтатын құрылыс материалын пайдалану	рейтингтік бағалаудың болуы: US Energy Star сияқты LEED, EDGE, BREEAM, DGNB, OMIR энергетикалық рейтинг белгілері және Еуропалық Одақта қолданылатын Energy Performance Certifications сияқты энергетикалық таңбалау схемаларына сәйкестік
					мыналардың болуы (опциялық): 1) "жасыл" құрылыс саласындағы рейтингтік бағасының: LEED, EDGE, BREEAM, DGNB, OMIR; 2) энергия тиімділігі таңбасының (

					энергия тиімділігінің жоғары сыныбы); 3) US Energy Star сияқты энергетикалық рейтинг, немесе Еуропалық Одақта пайдаланылатын Energy Performance Certifications сияқты энергетикалық таңбалау схемасына сәйкестік, немесе Ғимараттардың энергия тиімділігі саласындағы халықаралық стандарттау ұйымы стандарттарының сериясы (ҚР СТ ISO 52003-1-2023 " Ғимараттардың энергия тиімділігі. Көрсеткіштер, талаптар, рейтингтер және сертификаттар. 1-бөлім. Жалпы аспектілер және жалпы энергия тиімділігіне қолдану", ҚР СТ ISO/TR 52003-2-2023 " Ғимараттардың энергия тиімділігі. Индикаторлар, талаптар, рейтингтер және сертификаттар. 2-бөлім", ҚР СТ ISO 52010-1-
				тиімді және төмен көміртекті құрылыс	

3. "Жасыл" ғимараттар	3.2 Ілеспе жүйелер және құрылыс материалдары	3.2.1 Жүйелерді, "жасыл" құрылыс материалдары мен өнімдерін өндіру және қолдану	23.14.0, 23.31.0, 23.32.0, 23.65.0, 23.99.2, 23.99.3, 26.51, 27.11, 27.12, 27.31, 27.32, 27.33, 27.40, 27.51, 27.90, 28.11, 28.12, 28.13, 28.14, 33.20.0, 36.00, 37.00, 41.10.0, 41.20.1, 41.20.2, 41.20.3, 41.20.4, 42.21, 42.91, 42.99, 43.22, 43.29, 43.31, 43.32.0, 43.34, 43.39, 43.91, 43.99	жүйелері (жарықтандыру, жылыту, ауаны баптау, лифтілер, эскалаторлар, есептегіштер, жерүсті жылу сорғылары және т.б.) және энергияны аз тұтынатын немесе көміртегі ізі төмен материалдар; органикалық мақтадан жасалған оқшаулағыш материалдар, қайталама шикізат пен қалдықтардан өндірілген материалдар	2023 "Ғимараттардың энергия тиімділігі. Сыртқы климаттық жағдайлар. 1-бөлім. Энергия есептеулері үшін климаттық деректерді түрлендіру", ҚР СТ ISO 52016-1-2023 "Ғимараттардың энергия тиімділігі. Жылыту және салқындату үшін энергия қажеттіліктері, ішкі температура және айқын және жасырын жылу жүктемелері. 1-бөлім. Есептеу әдістемесі", ҚР СТ ISO 52018-1-2023 "Ғимараттардың энергия тиімділігі. Жылу балансына және ғимарат қаңқасының сипаттамаларына қатысты ғимараттардың энергия тиімділігінің жеке талаптарына арналған индикаторлар. 1-бөлім. Опцияларға шолу") бойынша сертификаттау белгілерінің; 4) Concrete Sustainability Council (CSC)

					Certification сияқты кейбір құрылыс материалдарын (цемент, бетон, керамика, болат және т.б.) сертификаттау схемалары бойынша сертификаттаудың не өнімнің жағымсыз экологиялық ізінің анағұрлым төмен деңгейін көрсететін ҚР СТ БСТ ISO 14025-2006 " Экологиялық таңбалау және декларациялар. III түрдегі экологиялық декларациялар. Принциптер мен рәсімдер" стандартына сәйкес дайындалған өнімнің верификацияланған экологиялық декларациясының (EPD) болуы
		3.3.1. "Жасыл" инфрақұрылым		көп мақсатты " жасыл" аймақтар (суды ұстап қалу, қалқалау, демалу, биоәртүрлілік дәліздері, жаяу жүргіншілер мен велосипед жолдарына арналған жұмсақ төсем); су тасқынынан қорғау (артық кернеуден қорғау қоршаулары, сорғы	"жасыл" құрылыс саласындағы мынадай рейтингтік бағалаудың болуы: LEED, EDGE, BREEAM, DGNB, OMIR

			42.11.1, 42.99, 43.21, 52.21, 81.30.0	станциялары, бөгеттер, қақпалар); еріген және жаңбыр суын жинауға арналған құрылыстар; көшені жарықтандыру; ғимараттар жанындағы қалдықтарды жинау және сұрыптау учаскелерін абаттандыру	және (немесе) энергия тиімділігі таңбалауы (энергия тиімділігінің сыныбы жоғары)
	3.3 "Жасыл" инфрақұрылым	3.3.2 Жеке тұрғын үйлер мен іргелес аумақтарды салу және жаңғырту	35.11.5, 35.22.0, 36.00.0, 37.00, 38.11.0, 38.21.0, 38.32.3, 41.20.1, 43.21.1, 43.21.9, 43.22.0, 43.29.1, 43.29.8, 43.31.0, 43.32.0, 43.33.0, 43.34.0, 43.91.0, 43.99.9	жаңа энергиялық тиімді және " жасыл" үйлер салу; қазіргі үйлерді жаңғырту; санитариялық жағдайларын жақсарту (тұндырғыш, қалдықтарды кәдеге жарату); электр қуатын жеткізу; отынның балама түрлерін қолдану; жылу сорғыларын пайдалану немесе орталықтандырылған жылытуға қосу; энергияны сақтау, жаңбыр суын жинау; сұр және қара суды өңдеу	суды тұтынуды 15 %-дан төмен емес қысқарту; ЖЭК пайдалану; энергияны тұтынуды кемінде 15 % азайту; энергия тиімділігі саласындағы (энергия тиімділігінің сыныбы жоғары) (егер қолданылса); немесе "жасыл" құрылыс саласындағы мынадай рейтингтік бағалаудың болуы: LEED, EDGE, BREEAM, DGNB, OMIR
		3.3.3 Жеке үйлерге,		топырақтың ластануын азайтуға көмектесетін дербес және экосанитариялы	

		туристік лагерьлерге және шағын бизнеске арналған дербес дәретханалар мен экосанитариялық дәретханалар	37.00, 39.00	қ дәретханаларды орнату. Биодәретханалар, контейнерлік дәретханалар, құрғақ дәретханалар, тұндырғы жүйелері, несепті ағызатын құрғақ дәретхана	экожүйелерге зиян келтірмей қалдықтарды 100 % кәдеге жарату, суды қайта пайдалану
	4.1 Ауа сапасы	4.1.1 Ауаны өнеркәсіптік ластанудан және қалалық атмосфералық ауаның ластануынан тазарту, рециркуляцияларға арналған жабдық	28.11.2, 28.13.1, 28.13, 28.25, 33.12.2, 35.30, 43.22, 43.29.8	ауаны өнеркәсіптік ластанудан және қалалық атмосфералық ауаның ластануынан, пайдаланылған газдарды тазарту құрылыстары; өнеркәсіптік ағындарды қысқартуға арналған жабдық; ауаны рециркуляцияларға арналған жабдық; күкірттен арылту және нитриттен арылту, сүзгі-пакеттерді, пайдаланылған газдардың жанарғыларын пайдалану	атмосфераға шығарындылар ЕҚТ (BREF**) анықтамалықтарында белгіленген ЕҚТ (BAT-AELs немесе шектік мәндер) байланысты шығарындылар деңгейінің диапазондары шегінде, оның ішінде Өнеркәсіптік шығарындылар туралы директива шеңберінде (өнеркәсіптік ластануларға) қолданылады
		4.1.2 Үй шаруашылықтары мен шағын және орта бизнес үшін таза	25.21, 25.30, 27.52.0, 28.21.1,	ауаның ластануын төмендетуге арналған таза жылыту аспаптарын өндіру, сатып алу және орнату; электрлік радиатор (ауа жылытқыш),	парниктік газдар шығарындыларының базалық деңгеймен салыстырғанда

		жылыту аспаптарын өндіру және орнату	43.22, 46.74, 43.33.0	электр картриджді жылытқыш, түнгі жылытқыш, жылытқышы бар электрлік еден, жылы қабырғалар	20 %-ға азаюы (жобаны іске асырғанға дейін)
4. Ластанудың алдын алу және оны бақылау		4.1.3 Көміртекті тұтып қалу және сақтау	35.11, 35.30, 39.00.0	көміртекті тұтып қалуға және сақтауға арналған аспаптар мен өнімдер	қалдықтарды басқару және материалдарды пайдалану бөлігінде "Көміртегі газын өртеуден кейін тұтып қалу" ЕҚТ (Post-combustion carbon dioxide capture: best available techniques) анықтамалығының немесе ластануды кешенді болғызбау және бақылау шеңберінде сақтау кезінде эмиссиялар бойынша ЕҚТ (BREF) анықтамалығының талаптарына сәйкестігі
				ластанған және жұтаған топырақты қалпына келтіру технологиялары мен өнімдері пайдаланалатын жабдықтар мен инфрақұрылым, топырақтың құнарлылығын жақсарту; тұрақты егіншілік, егіншіліктің органикалық жүйелерін қоса	

	4.2 Топырақ	4.2.1 Топырақтың ластануын азайту; оны қалпына келтіруге арналған жабдықтар мен инфрақұрылым	01.11.1-01.30.0, 28.30.4, 39.00.0, 42.99, 43.12.3	алғанда, егіншіліктің орнықты жүйелеріне көшу; топырақты қорғаудың фитомелиоративтік және механикалық әдістерін қолдану; топырақты өңдеуде нөлдік, ылғал үнемдейтін және топырақты қорғайтын технологияларды қолдану; жергілікті жағдайларға бейімделген дақылдар мен сұрыптарды өсіру; техногендік және антропогендік ластанудан тазарту	шектеу жоқ
				суды үнемдейтін, сақтайтын және тарататын жүйелер мен технологияларды өндіру, сатып алу және орнату; ауыз суды тазартуға арналған технологиялар мен жабдықтар; еріген қардың суын немесе тасыған суды жинайтын, сондай-ақ өзендегі судың деңгейін реттейтін жерасты суларының резервуарлары;	

		5.1.1 Су үнемдеу, сақтау және бөлу технологиялары мен жүйелерін өндіру, сатып алу және орнату	01.61.2, 36.00.0, 42.21.2, 42.91	шахтадағы және карьердегі суларды өнеркәсіпте, ауылшаруашылығында, рекрациялық немесе басқа мақсаттарға пайдалану; өнеркәсіптік суды үнемдеу технологиялары мен өлшеу жабдығы; ауылшаруашылығында су үнемдеу; суару; жаңбыр суын жинау жүйелері; жерасты суларын қоректендіру жүйелері; каналдар мен тарату жүйелері; нөсерлі ағындарды басқару, су айналымы жүйелері	таза (табиғи) суды тұрмыстық мұқтаждыққа пайдалануды 40 %-дан, суаруды 30 %-дан және өндірістік және техникалық қажеттіліктерге 70 %-дан төмен емес азайту
				қуаңшылықпен күресуге арналған ирригациялық жүйелерді құрастыру; су апаттарының алдын алу және оларға ден қою үшін су жүйелеріне, су қорғау құрылыстарына және басқа да объектілерге қосуды салу және пайдалану. Көлік және энергетикалық инфрақұрылымдарда айдауға	

5. Суды, қалдықтарды орнықты пайдалану	5.1 Суды орнықты пайдалану және суды үнемдеу	5.1.2 Құрғақшылықтың, су тасқынының және селдің алдын алу және олардың салдарын жою	26.51.7, 36.00, 42.21, 84.25, 42.11.1-42.99.0	қарсы тосқауылдарды, сорғы станцияларын, бөгеттерді, қақпаларды, жағалау эрозиясының инфрақұрылымына бөгеттерді, нөсер кәріздерін, селге қарсы жүйелерді, дренаждық жүйелерді салу; дауыл, құрғақшылық, су тасқыны немесе бөгеттердің бұзылуын мониторингтеу, олар туралы ерте хабарлауға арналған автоматтандырылған және SMART-жүйелері; судың сапасын немесе мөлшерін мониторингтеу және өлшеу процестері; суды мониторингтеуге арналған зияткерлік желілер	шектеу жоқ
		5.1.3 Су дайындау құрылысжайлары (қондырғылары)	36.00, 42.91, 43.22	су пайдалануға арналған жабдық немесе инфрақұрылым; су тазарту жүйелері; тұщыландыру қондырғылары	ауызсу: су таксономия шегіне сәйкестігіне бағалау жүргізу кезінде қолданылатын санитариялық талаптарға/ нормаларға сәйкес келуге тиіс; техникалық су: су жабдықтың

					паспортына сәйкес келуге тиіс
		5.1.4 Кейіннен қайталама пайдалануға арналған сарқынды суларды тазарту қондырғылары	36.00, 37.00, 42.91, 43.22, 52.21.5	сарқынды суларды тазартуға арналған жабдықтар; сарқынды суларды тазарту зауыттары; шахта және карьер суларын тазарту, нөсер суын басқа сарқынды сулардан бөліп тұратын кәріздік /дренаждық желілер, тұрмыстық және өндірістік сарқынды суларды қайта пайдалану және рециркуляциялау жүйелері; тұйық циклді пайдалану	тазартылған суларды нысаналы пайдалану бойынша қайталама су пайдалануға қолдану
		5.2.1 Коммуналдық қалдықтарды жинауға, сұрыптауға арналған жабдық	28.12.0, 28.22.2, 28.22.3, 28.22.5, 28.22.9, 38.11.0, 38.21	қайталама шикізатты қабылдау пункттерін қоса алғанда, коммуналдық қалдықтарды жинауға және сұрыптауға арналған жабдық	коммуналдық қалдықтар бөлек жинауға және қайталама шикізат қайта өңдеуге жіберілуге тиіс
				коммуналдық қатты қалдықтармен жұмыс істеудің экологиялық инфрақұрылымын, ғимараттарды, құрылысжайлармен инфрақұрылымдық объектілерді салу және	

				жөндеу кезінде пайда болатын қалдықтарды қайта өңдеуге және қайта қолдануға арналған инфрақұрылымды құру; қайталама шикізатты қалпына келтіруге (өртеуді қоспағанда), қайталама шикізатты қайта пайдалануға және қайта өңдеуге арналған жабдық, оның ішінде құрылыс материалдарын, металл сынықтарын, пластмассаны, шыныны, қағазды, электрониканы (қауіпті компоненттерді қоспағанда), пайдаланылған шиналарды қайта өңдеуге арналған жабдық және күл-қож қалдықтары	жиналған қайталама шикізаттың кемінде 80 %-ын өңдеу
	5.2 Қалдықтар мен сарқынды сулар	5.2.3 Қауіпті қалдықтарды жағуға және қалдықтарды энергияны қалпына келтіруге арналған жабдықты қоспағанда, өнеркәсіптік және қауіпті қалдықтарды жинау, сұрыптау	28.22.9, 28.95.0, 28.96.0, 33.20.0, 38.11, 38.12, 38.21, 38.22.0, 39.00	өнеркәсіптік және қауіпті қалдықтарды жинауға, сұрыптауға, қалпына келтіруге, қайта пайдалануға, өңдеуге және кәдеге жаратуға	қалдықтарды өңдеу бойынша ЕҚТ (BREF) анықтамалығына қалдықтарды және жанама өнімдерді, әсіресе қауіпті өнеркәсіптік қалдықтарды

		, қалпына келтіру, қайта пайдалану, өңдеу және кәдеге жарату объектілері		арналған жабдық	басқару бөлігінде сәйкестігі
		5.2.4 Көмуге тыйым салынған қалдықтарды өңдеу полигондары мен зауыттарын салу және жаңғырту	38.11, 38.21.0, 38.22.0, 38.31, 38.32, 39.00	полигондарды салу және жаңғырту; көмуге тыйым салынған қалдықтарды өңдеу зауыттарын салу	таксономия шегіне сәйкестігін бағалау жүргізу кезінде қолданыстағы белгіленген Қазақстан Республикасының талаптарымен нормаларына сәйкестігі (2030 жылға дейін)
		5.2.5 Қалдықтарды компосттауға арналған жабдық пен техника	28.15.2, 28.22.3, 28.22.9, 38.21	биологиялық ыдырайтын қалдықтардан компост өндіру жөніндегі жабдық пен техника	алынған компост топырақты тыңайту үшін пайдаланылады; дайын компостта пластиктің, шынының және металдың болмауы; компосттың биотыңайтқыштарға арналған ұлттық стандарттарға сәйкестігі
		5.2.6 Сарқынды суларды тазарту қондырғысы	37.00, 38, 39.00	сарқынды суларды жинау, сақтау, тазалау және жою желілері; сарқынды суларды тазарту зауыттары; шламды тазарту құрылысжайлары; ауызсуды тазартуға арналған жабдық;	атмосфераға және суға шығарындылар қалдықтарды анаэробты өңдеуге арналған ЕҚТ (BREF) анықтамалығында (егер қолданылатын болса) белгіленген ЕҚТ байланысқан шығарындылар

				тұщыландыру қондырғылары; көң мен көң бөкпесіне арналған тазарту құрылысжайлары	деңгейі диапазондарының (BAT-AELs немесе шектік мәндер) шегінде болады
		5.2.7 Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен энергетикалық кәдеге жаратуға жатпайтын қалдықтар тізбесінде көрсетілген қалдықтарды	28.22.9, 28.95.0, 28.96.0, 33.20.0, 38.11, 38.12, 38.20, 38.21, 38.22,	Тұрмыстық қатты қалдықтарды, қайта өңдеу/ компосттау/ анаэробты дигеринг қалдықтарын қоса алғанда, қалдықтарды электр энергиясының немесе жылудың	1) қондырғының пайдалы әсер ету коэффициенті (ПӘК) >25%; 2) күл қалдығын кәдеге жарату; 3) күлден металл алу >90%; 4) зауыттың қызмет ету мерзімі </= қалдықтарды кәдеге жаратуға арналған лимит ішінде электр энергиясын және/немесе жылу өндірген кездегі парниктік газдар шығарындыларының орташа қарқындылығы (қалдықтарды кәдеге жаратуға арналған лимит тығыз және пленкалы пластик алып тасталған жағдайда біліктілік тиімділігі (ПӘК) ең төмен болғанда қоқыс жағатын зауыт шығаратын гCO2e/кВтсағ парниктік газдар шығарындыларының қарқындылығы ретінде есептеледі); 5) мынадай өлшемшарттар

		қоспағанда, қалдықтарды энергия өндіре отырып кәдеге жарату қондырғылары	39.00	сапалы жанама өнімін алып кәдеге жарату қондырғылары (мысалы, жағу, газдандыру, пиролиз және плазма)	бойынша климаттың өзгеруінің салдарына төзімділігі мен бейімделуі тұрғысынан жобаны бағалауды жүргізу: - климаттық тәуекелдер мен объектінің/ алаңның осалдығын анықтау; - объектіден/ алаңнан тыс ауқымды (кеңістіктік және уақыттық) контексте әсерді анықтау (яғни базалық активтердің және ауқымды экожүйе мен осы экожүйеге мүдделі тұлғаларға жобалардың әсері); - климаттық тәуекелдер мен осалдықты жұмсарту және объектіні оларға бейімдеу стратегиясын әзірлеу және ендіру
5.3 Ресурстарды	5.3.1 Шикізатты алмастыру		39.00.0	уытты шикізатты уытты емес шикізатпен алмастыру	шектеу жоқ
	5.3.2 Өнім өндіру үшін қайталама шикізатты пайдалану		38.11.0, 38.32.1, 38.32.2, 38.32.3	табиғи ресурстарды қайталама шикізатқа ауыстыру, қайталама шикізатты	өнім құрамындағы қайталама

	сақтау және қалпына келтіру			қолдана отырып өнім шығару	шикізат кемінде 30 %
		6.1.1 Органикалық ауыл шаруашылығы өнімі (өсімдік шаруашылығы және мал шаруашылығы) (тоқыма өнімінен басқа)	01.1, 01.2, 01.4, 01.6	таза өндіріс стандарттарына сәйкес келетін ауыл шаруашылығы, егіншілік және органикалық балық өнімдерін өндіру (объектілер салу мен пайдалануды қоса алғанда)	1) органикалық өнімдерге арналған тиісті халықаралық, мемлекетаралық немесе ұлттық стандарттар, сондай-ақ сатып алынған органикалық немесе "жасыл" өнімдерді таңбалау; 2) пестицидтерді, тыңайтқыштарды, ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын, тағамдық қоспаларды және жануарлар гигиенасына пайдалануға арналған экологиялық стандарттар мен сапа стандарттары; 3) қалдықтарды басқару және суды пайдалану тиімділігі сияқты ауыл шаруашылығын жүргізудің тұрақты әдістері, оның ішінде жаңбыр суын пайдалана отырып, суды пайдалану тиімділігі;

					4) жеткізілімдер тізбегінің орнықты әдістері (мысалы, тамақ өнімдерінің жоғалуын болдырмау); халықаралық, мемлекетаралық не танылған ұлттық сертификат алған органикалық өнімдер өндірісі
	6.1. Орнықты ауыл шаруашылығы	6.1.2 Климаттық тұрғыдан ақылды ауыл шаруашылығы (жайылымдар мен мал шаруашылығын орнықты басқару)	01.1, 01.2, 01.4, 01.6	тарту, ирригациялық және басқа да ауыл шаруашылығы немесе мал шаруашылығы процестерінде энергия мен суды пайдалануды қысқарту, сондай-ақ жер пайдалануды азайту, яғни экожүйенің тозуын азайту және сақтау үшін жайылымдық жерлерді ротациялық пайдалануды енгізу (тозған жайылымдарды консервациялау); жайылымдық жерлерді орнықты басқару және сапа (жоғары өнімділік) негізінде өндіруге/мал шаруашылығын басқаруға жәрдемдесу	таза (табиғи) суды тұтынуды 30 %-дан төмендетпей азайту; суды қайталама пайдалану; ЖЭК пайдалану; энергия тұтынуды немесе парниктік газдар шығарындыларын кемінде 20 %-дан төмендетпей азайту; жерді пайдалануды азайтуды, тозған жайылымдарды консевациялауды, орнықты ауыл шаруашылығы және (немесе) мал шаруашылығы әдістерін енгізуді көздейтін жобаларға қолданылады,

				үшін мал шаруашылығы бойынша стандарттарды қолдану; топырақты тиімді өңдеу (құрғақшылықтың алдын алу), аквадақыл, өз табындарының көлемін азайтатын, мал шаруашылығының неғұрлым орнықты әдістерін қолданатын бақташылар/мал өсірушілер	балама өлшемшарттар – экожүйелерге жүктемені арттырмай, өнімділіктің артуын тамақ және ауыл шаруашылығы қалдықтарының азаюын не климаттың өзгеруіне бейімделудің артуын көрсету қолданылады
6. Орнықты ауыл шаруашылығы, жер пайдалану, орман шаруашылығы, биоәртүрлілікті сақтау және экологиялық туризм		6.2.1 Ағаш егу және орманды қалпына келтіру	02.10	орман дақылдарын отырғызу; орман плантацияларын құру, оның ішінде REDD+, VERRA стандарттарына сәйкес келетін жобалар; елді мекендердің айналасында "жасыл" аймақтар құру	орман дақылдарының жерсіну деңгейі Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2012 жылғы 19 қазандағы № 17-02/532 бұйрығымен бекітілген Орман ағаштарын, питомниктерді, табиғи түрде қайта түлеуге ықпал ету шаралары жүргізілген және мемлекеттік орман қорында табиғи өсірілуге қалдырылған алқаптарды түгендеуді жүргізу қағидасына 18-қосымшаға сәйкес айқындалады

	6.2 Ормандарды орнықты басқару және биоәртүрлілікпен экожүйелерді сақтау	6.2.2 Ормандарды орнықты басқару	02.10, 02.40, 71.12.4, 71.12.5	көміртегіні депонирлеу жөніндегі ормандар функциясын ұлғайтатын немесе орман экожүйелерін орнықты басқарудың тиісті практикалары, ақпараттық жүйелер мен технологиялар есебінен орман шаруашылығы қызметінің әсерін төмендететін жобалар	табиғатты қорғау құндылығы жоғары ормандарды басқаруға қатысты ерікті халықаралық сертификаттаудың болуы, мысалы, Орман қамқоршылық кеңесінің сертификаты (Forest Stewardship Council-FSC), Орман сертификаттау схемаларын мақұлдау бағдарламасы (Program for the Endorsement of Forest Certification schemes-PEFC) немесе орнықты орман басқарудың ұлттық стандарты бойынша ерікті сертификаттау; басқа жағдайларда – шектеу жоқ
		6.2.3 Биоәртүрлілікпен экожүйелерді сақтау	91.04.2, 93.19.0	тозған экожүйелерді қорғау және (немесе) қалпына келтіру арқылы биосфераны сақтау жөніндегі жобалар; жабайы жануарлардың нақты тіршілік ету ортасы, сулы-батпақты алқаптар, шымтезек батпақтар, шөлдер сияқты	шектеу жоқ

				экологиялық функционалды аймақтарды салу және қолдау	
	6.3 Орнықты туризм	6.3.1 Экотуризмнің дамуына ықпал ететін өнімдер мен көрсетілетін қызметтер	64.19, 64.20, 64.92, 64.99, 84.13, 85.10, 79.00, 55.00	экологиялық туризмді дамытуға бағытталған жағдайлар жасау, жергілікті халықты тарту (шағын кредиттер беру, субсидиялар бағдарламалары), экологиялық ағарту, экологиялық туризм үшін инфрақұрылым құру	Қазақстан Республикасының заңнамалық нормаларына (туристік қызмет бойынша), сондай-ақ ұлттық, халықаралық, мемлекетаралық экологиялық стандарттарға немесе шет мемлекеттің танылған экотаңбалау стандарттарын қоса алғанда, туристік көрсетілетін қызметтер мен экологиялық таза маршруттар саласындағы экотаңбалау стандарттарына сәйкес
		6.3.2 Қонақүй мен лагерьді орнықты басқару	55.10, 55.20, 55.30, 55.90	орнықты қонақүй бизнесінің ұлттық, халықаралық немесе мемлекетаралық стандарттарына сәйкес отельдер мен лагерьлер қызметін басқару	ұлттық, халықаралық, мемлекетаралық экологиялық стандартқа немесе қонақүйлерге, хостелдерге қойылатын орналастыру құралдары мен экологиялық талаптардың көрсетілетін қызметтері саласындағы экотаңбалау стандартына не қонақ үй секторы үшін шет мемлекеттің танылған стандарттарына

					сәйкес, мысалы: "Листок жизни", EU Eco-labelling, Nordic Swan және т.б.
	7.1 Төмен көмірсутекті көлік құралдары	7.1.1 Төмен көміртекті автомобильдерді сатып алу, жалға алу	сатып алушы үшін кез келген ЭҚЖС коды (компанияның қызмет түрі кез келген болуы мүмкін) 77.1, 77.3	төмен көміртекті автомобильдерді, оның ішінде электромобильдерді, сутегі, гибридтік қозғалтқыштардағы көлік құралдарын сатып алу, жалға алу	тікелей шығарындылары < 50 грамм CO2e/км; қоқыс жинау және ауыл шаруашылығы техникасы үшін балама шек – Euro V немесе VI стандартына сәйкестікке жол беріледі
		7.1.2 Төмен көміртекті автомобильдерге, "моторсыз және шағын электр көлігіне" арналған жеткізілімдердің өндірістік тізбектері	27.20.0, 27.90, 29.10, 29.3, 30	көлік құралдарына және негізгі компоненттерге арналған мамандандырылған өндірістік қуаттар; тиісті көлік құралдарында пайдаланылатын батареялар	тікелей шығарындылары <50 грамм CO2e/км
					автомобиль тасымалы үшін 50 грамм CO2e/ тонна км тікелей шығарындылары немесе Euro V немесе VI стандартына сәйкестігі; теміржол тасымалы үшін 40 грамм CO2e/ тонна км тікелей шығарындылары; су көлігі үшін – кемеде CO2e тікелей шығарындылары нөлге тең не энергияның 100 %-ын қазба отынның

	7.2 Төмен көміртекті жүк тасымалдары	7.2.1 Төмен көміртекті жүк тасымалдары	30.20, 49.20, 49.3, 49.41, 50, 51, 77.12, 77.34, 77.35	электрлендірілген және электрлендірілмеген теміржол жүк тасымалдарына арналған жылжымалы құрам; баламалы отын көздерін пайдаланатын әуе көлік құралдары; төмен көмірсутекті жүк автомобиль көлігі; төмен көміртекті су және өзен көліктері.	баламасымен салыстырғанда парниктік газдар шығарындыларын кем дегенде 80 %-ға төмендетуді қамтамасыз ететін отыннан немесе өзге де энергия тасымалдаушылардан алады, бұл ретте кемелер қазба отын тасымалдауға арналмаған; әуе көлігі үшін – энергия көзінің (мысалы, сутегі немесе электр энергиясы) тікелей CO2e шығарындыларына нөлге тең не отын ретінде SAF (экологиялық таза авиациялық отын) пайдаланылады, бұл тонна/км немесе жолаушы/км-ге қатысты CO2e шығарындыларын айтарлықтай төмендетуді қамтамасыз етеді, бұл ретте SAF үшін шикізатты ИКАО халықаралық авиация үшін көміртегі шығарындыларын өтеу немесе азайту схемасы (CORSIA) шеңберіндегі талаптарға сәйкес деп тануға және (немесе) ЕО-ның жаңартылатын

					энергия көздері жөніндегі директивасы (EU R E D) шеңберінде сертификатталуға тиіс
7. Таза көлік		7.3.1 Қоғамдық көлік инфрақұрылымы	42.1, 49.10, 49.20, 49.31, 49.39, 72.19.1, 77.11, 77.21, 77.39	қоғамдық автомобиль, теміржол, су және әуе көлігі және көлік инфрақұрылымы; жылдам автобустар тасымалдары жүйелері (BRT Systems); қоғамдық көлікке арналған оқшауланған жолақ; соңғы пункттегі қоғамдық көлікке арналған тұрақтар; аялдама пункттері, көлік-отырғызу торабы; қоғамдық велосипед инфрақұрылымы; электр самокатты, мотодоңғалақтарды және басқада жеке мобильділік құралдарын пайдалануға арналған инфрақұрылым және қоғамдық велосипед инфрақұрылымы, оның ішінде осы инфрақұрылымды құруға байланысты моторсыз және	қоғамдық көліктер үшін тікелей шығарындылар 50 грамм CO2e/ жолаушы – км; велосипед инфрақұрылымы және жеке мобильділік құралдарын пайдалануға арналған инфрақұрылым үшін шектеулер жоқ; су және әуе көліктері үшін (7.2.1) төмен көміртекті жүк тасымалдары бойынша кіші секторға арналған шекті өлшемшарттард

				шағын электр көлігі паркін сатып алу	ың мәндерін қараңыз
	7.3 Таза көлік инфрақұрылымы	7.3.2 Төмен көміртекті көлік инфрақұрылымы	42, 52.21, 45.20.2, 45.20.3	зарядтау станциялары мен балама отынға арналған арнаулы инфрақұрылым (баламалы отынның зарядтау станциялары жанармай құю станциялары мен қазбалы отын гараждарынан бөлек орналасқан жағдайда); экоотын станциясы, электромобильдерге, троллейбустарға, трамвайларға, электр автобустарына және тиісті инфрақұрылымға арналған зарядтау станциясы	шектеу жоқ
		7.3.3 Төмен көміртекті көлікті жоспарлау	42, 49.3, 52	жеңіл автомобильдерді пайдалануды қысқартуға алып келетін көлік және қала құрылысын жоспарлауды интеграциялау; тығыз құрылыс салу; жерді бірнеше мәрте пайдалану; жаяу қоғамға көшу; транзиттік қатынас;	шектеу жоқ

				ақылды жүк тасымалдау жүйелері	
	7.4 Таза көліктік АКТ	7.4.1 Көлік түріне қарамастан активтерді пайдалануды, ағындарды және модальды жетілдіруді жақсартатын АКТ	61, 62, 63.1	қоғамдық көлік туралы ақпарат, жол ағынын реттеу жүйесі және ақылды бағдаршам; геопозицияны анықтау датчигі бар GPS навигаторы; орталық диспетчерлік басқару; жол ақысын төлеудің электронды жүйесі, автомобильдерді бірлесіп пайдалану схемалары, смарт-карталар, жолда зарядтау жүйелері және т. б.	ҚР СТ ISO/IEC 30134-2019 " Ақпараттық технологиялар. Деректерді өңдеу орталықтары. Тиімділіктің түйінді көрсеткіштері", ҚР СТ ISO 14001-2016 " Экологиялық менеджмент жүйелері. Пайдалану жөніндегі талаптар және нұсқаулық", ҚР СТ ISO 50001-2019 " Энергетикалық менеджмент жүйелері. Пайдалану жөніндегі талаптар және нұсқаулық" стандарттары серияларына сәйкестік сертификатының болуы
				газ тәріздес қазба отынмен жұмыс істейтін электр энергиясын өндіру кезінде алынған пайдаланылған жылуды кәдеге жарату; табиғи газды (табиғи газбен жұмыс істейтін электр станциясы, табиғи газбен жұмыс істейтін	

		8.1.1 Газ тәріздес қазба отыннан электр және жылу энергиясын өндіру, отынды алмастыру	35.11.9, 35.21.0, 35.30.2, 42.22	тарату станциясы, ЖЭО, табиғи газбен жұмыс істейтін пештер), көмір қабатының метанын (CBM), көмір шахтасының метанын (CMM), тақтатас газын, сұйытылған газды (LPG), сұйылтылған табиғи газды (LNG), сығылған табиғи газды (CNG), көмірді алмастырғыш ретінде немесе жаңартылатын энергия көздеріне қосымша ретінде диметил эфирін (DME) пайдаланатын жылу және электр энергиясын өндіруге арналған қондырғылар; электрлік жылытуға немесе сұйылтылған газбен жылытуға көшу (LPG); газдары пайдаланып жылу өндіруге арналған қондырғылар	табиғи газды пайдалану нәтижесіндегі парниктік газдардың тікелей шығарындылары шығарылатын энергияның 270 г CO2-экв/кВтсағ-тан төмен немесе қызмет нәтижесіндегі жыл сайынғы парниктік газдардың тікелей шығарындылары 20 жыл ішінде объект қуатының орташа 550 кг CO2-экв/кВт-тан аспайды; көмірді бастапқы отын ретінде пайдаланатын қондырғылар алып тасталады
				атом электр станцияларының қосалқы жабдықтары, радиациядан қорғау материалдары, қауіпсіздік және	

8. Өтпелі энергетика	8.1 Баламалы көздер, отынды алмастыру	8.1.2 Атом энергетикасына арналған жабдықтарды өндіру	26, 27, 28	бақылау құрылғылары; уран өндіру, уранды тазарту және конверсиялау, уранды байыту және отын элементтерін өндіруге арналған өндірістік жабдықтар; пайдаланудан шығарылған ядролық объектілер мен радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу, тиісті тазарту жабдықтары мен уран кеніштерін кешенді кәдеге жаратуға арналған жабдықтарын өндіру	шектеу жоқ
				экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуді ескере отырып, ядролардың басқарылатын бөлінуінен жылу бөлетін және үшінші, төртінші және одан жоғары буындардың ядролық технологиялары н пайдалана отырып, электр	жобаны іске асырудың рұқсат етілгендігі туралы ҚОӘБ қорытындысын ың болуы; радиоактивті емес және радиоактивті қалдықтарды пайдалану мерзімінің соңында барынша қайта пайдалануды немесе өңдеуді қамтамасыз ететін жұмыс істеу жоспарының болуы; радиоактивті емес шығарындылар ірі отын

		8.1.3 Атом электр станцияларын салу және пайдалану	35.11.3, 42.22	энергиясын өндіретін объектілерді салу және пайдалану; атом электр станцияларының тұрақты және қауіпсіз жұмысын қамтамасыз ететін, оның ішінде ядролық энергетика саласының қалдық өнімдерін кәдеге жарату бойынша инфрақұрылым салу.	жағатын қондырғылар үшін ЕҚТ шеңберінде (BREF) (BAT-AEL немесе шекті мәндер) шығарындылар деңгейлері шектерінде болады. Атом энергиясын пайдалану, радиоактивті қалдықтар мен пайдаланылған ядролық отынды сақтауды және көмуді ұйымдастыру саласындағы ұлттық заңнамалық және нормативтік құқықтық талаптарға сәйкестігі

Ескертпелер:

* жобалардың белгілі бір кіші секторына сәйкес келетін Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы сыныптауышының (ЭҚЖС) кодтары қызметі экономикалық қызмет сыныптамасын есепке алуды көздейтін ұйымдардың "жасыл" таксономияны қолдануын оңайлату мақсатында келтірілген. ЭҚЖС кодтары жобаларды экологиялық тұрақты жобалар санатына жатқызуға өз бетінше өлшемшарт болып табылмайтынын назарға алу керек, өйткені оларда өзгелерден басқа, таксономияның тиісті санатының, секторының немесе кіші секторының мазмұнын көрсетпейтін тауарлардың, көрсетілетін қызметтердің және жұмыстардың түрлері, сондай-ақ таксономияда белгіленген шекті өлшемшарттарға сәйкестік жобаларды "жасыл" санатқа жатқызудың шарты болып табылады деп қамтылуы мүмкін.

Егер "жасыл" жоба ретінде сыныптау мақсатында таксономияға сәйкестігі тұрғысынан қаралатын жоба немесе қызмет өзінің мәні мен қолданылатын технологиялардың сипаты бойынша таксономияның мазмұндық бөлігіне (санаттардың, секторлардың, кіші секторлардың атауларына, келтірілген үлгілер мен шекті өлшемшарттарға) сай келсе, онда қарастырылып отырған санат шеңберінде

таксономияда болжам бойынша осы жобаға немесе қызметке қолдануға болатын ЭҚЖС тиісті кодының болмауы оны таксономияға сәйкес келеді деп сыныптаудан бас тартуға негіз болмайды.

Көрсетілген ЭҚЖС сыныптамасы тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді өндірушілерге қолданылады және тиісті тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алатын жеке және заңды тұлғаларға қолданылмайды;

**мұнда және ары қарай ЕҚТ ең алдымен ЕҚТ бойынша ұлттық анықтамалықтарды білдіреді, ЕҚТ бойынша ұлттық анықтамалық болмаса, Еуропалық Одақтың тиісті ЕҚТ (BREF) анықтамалықтарына сілтеме жасау қажет;

*** 2035 жылғы 31 желтоқсанға дейін қолданылады.

Аббревиатуралардың толық жазылуы:

АКТ – ақпараттық және коммуникациялық технологиялар;

ЕҚТ – ең үздік қолжетімді техникалар;

ЕРДБ – Еуропа реконструкция және даму банкі;

ЖЭК – жаңартылатын энергия көздері;

ИКАО – Халықаралық азаматтық авиация ұйымы;

ҚОӘБ – Қоршаған ортаға әсерді бағалау;

ҚР СТ – Қазақстан Республикасының ұлттық стандарты;

ОЭР – отын-энергетикалық ресурстар;

BAT-AELs – BREF анықтамалықтарында келтірілген шығарындылардың ілеспе деңгейлері;

BREEAM, LEED, EDGE, DGNB – танылған халықаралық рейтингтік бағалау жүйелері және ғимараттардың экологиялық тиімділігі мен экологиялық құрылыс стандарттары;

BREF (Best Available Techniques Reference Document) – Еуропалық Одақтың ең үздік қолжетімді техникалары бойынша анықтамалықтар (өнеркәсіптік қызметке, жабдықты пайдалану шарттарына және қоршаған ортаға ластағыш заттардың төгінділері мен шығарындыларының нормаларына қатысы бар анықтамалық құжаттардың сериясын білдіреді);

CO – көміртегі монооксиді (ыс);

CO2e (CO2 эквиваленті) – парниктік газдар шығарындыларының көлемін бағалау үшін пайдаланылатын шартты бірлік (жақсылап араласқан парниктік газдың шығарындысы немесе жақсылап араласқан парниктік газдар қоспасы көлемінің әсеріне балама радиациялық әсері бар көмірқышқыл газының (CO2) шығарылу көлемін білдіреді; бұл ретте қоспаның әр газының шығарылу көлемі оған сәйкес келетін жаһандық жылыну әлеуетіне көбейтіледі);

CSP – күн энергиясын шоғырландыру технологиясы;

NOx – NO және NO2 азот оксидтері;

PV – фотоэлектрлік элементтер модулі (күн энергиясын өндіру үшін)

REDD+ – (орман өсіру және ормандардың деградациясы нәтижесінде шығарындылардың азаюы) – Біріккен Ұлттар Ұйымының Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясының тараптары әзірлеген климаттың өзгеру салдарын жұмсарту жөніндегі шешім";

SO2 – күкірт диоксиді (IV);

VERRA – көміртегі шығарындыларын ерікті өтеу сертификаты;

VFD drive – жиілікті реттегіш жетек

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК